

**Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренәң ЖАВАПЛАРЫ
2024-2025 нче уку елы
4 нче сыйныф**

Максималь балл – 50

I. ТЕСТ (18 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	1	3	3	2	4	4	3	3

II. Теоретик бирем.

Синонимнар турында языгыз. Фикергезне мисаллар белән дәлилләгез. (5 балл)

Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

I. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

Фразеологик әйтелмә һәм аның мәгънәсен тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. (5 балл)

А) кул арасына керү	1) сөйләргә теләү
Ә) тел кычыту	2) кузгалу
Б) хәрәкәتكә килү	3) карау
В) тел бистәсе	4) күп сөйләүче
Г) күз төшерү	5) булышу

Җавап : 51243**IV. Гамәли-ижади бирем.**

1. Жәя эчендәге сүзләрнең дәрәҗәсен сайлап, астына сызыгыз. (4 балл)

Беркөнне мин Аккүлгә киттем. Тын гына (утырган / барган / **яткан**) көзгә күл өстенә ялтырап юл салынган. Күлнең бер читендә кыр казлары әрле-бирле (утырлар / **йөриләр** / шаяралар).

Камышларны ике якка аерып, суга (бардым / **кердем** / чыктым). Анда, сыңар канаты белән талпынып, бер кыр казы очарга маташа, (бәлки / **ләкин** / гаять) оча алмый, туктый. Мин аны жиңел генә тотып, өйгә алып кайттым. (Г. Ахунов)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. (4 балл)

Әти гармун уйный өйдә,
Бармаклар йөгЕреп тора.
Күпме кӨйләр белә бит ул,
БиГрәкләр дә булдыра.
Әти уйный, ә мин биим,
Курчаклар карап тОра. (Т. Галимуллина)

3. Шигырьдән *әни* сүзенәң антонимын күчереп языгыз. (2 балл)

Әти

4. *Күпме* сүзенә аваз-хәреф анализы ясагыз. (5 балл)

5 хәреф, 5 аваз

Сузык авазлар: [ү] – иренләшкән нечкә сузык; [э] – иренләшмәгән нечкә сузык. Тартык авазлар: [к]– саңгырау тартык; [п] - саңгырау тартык; [м] – яңгырау.

6. “Кышкы урманда” темасына 6-7 жөмлөдөн торган инша языгыз. (7 балл)

**Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренең ЖАВАПЛАРЫ
2024-2025 нче уку елы
5 нче сыйныф**

Максималь балл – 54

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	3	3	1	2	4	2	4	1	2

II. Теоретик бирем.

Омонимнар турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгез. **(5 балл)**

Укучы мәктәп программасы, дәрестекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Фразеологик әйтелмә һәм аның мәгънәсен тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А) су кебек эчү	1) тыңлау
Ә) колак салу	2) белмәү
Б) авызга су кабу	3) эшсез йөрү
В) сай йөзү	4) дөшмәү
Г) трай тибү	5) яхшы белү

Җавап : 51423

IV. Гамәли-иҗади бирем.

1. Жәя эчендәге сүзләрнең дәрәсәнен сайлап, астына сызыгыз. **(4 балл)**

Нәсимә аны юкка гына “Йолдызкаем” дип (кушмый / **йорми** / сөйләми) шул. Песинен йоннары чөм-кара, ә маңгаенда, нәкъ ике колак уртасында ап-ак табы бар. Йолдыз кебек (әйтөп / кычкырып / **янып**) тора. Алар көндөзләрен бергә-бергә (житәкләшөп / сөйләшөп / **чабышып**) уйныйлар. Кич житкәч, песи Нәсимәнен юрган астына керә дө, мырр-мырр итөп, йомшак кына (**көйли** / йоклый / елый) башлый. Әйтөрсөң, ул шулай ягымлы жыры белән дустьян йоклата. (Ә. Бикчәнтәевадан)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрәфләрне куегыз. **(4 балл)**

Көмнөн кигән киөмнәре	Көм сөн безгә шундый Ямьле
Әнжө кар бөртөкләрә?	Яңа ел алып килә?
Көмнөн көмЕш күк сакалы,	Матур-матур капчыкларга
Чөчләрә, керФөкләрә?	Күчтәнәч салып килә? (Ж. Тәрҗөманов)

3. Шигырьдән *ак* сүзенен синонимын күчөрөп языгыз, ни өчен әлегә сүз белән бирелгәннен аңлатыгыз. **(4 балл)**

Көмөш. Күчөрөлмә мәгънәдә, төс охшашлыгы.

4. *Капчыкларга* сүзен мәгънәви кисәкләргә таркатыгыз, нинди сүз төркеменә каравын, төрләнөшен билгеләгөз. **(4 балл)**

Кап – тамыр, -чык – сүз ясагыч кушымча. Нигезе – капчык. -лар – модаль, -га – бәйлөгөч кушымча. Бу - уртаклык исөм, күплөк санда, юнөлөш килөшөндә.

5. “Минөм дустьян” темасына 7-8 жөмлөдән торган инша языгыз. **(8 балл)**

**Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренәң ЖАВАПЛАРЫ
2024-2025 нче уку елы
6 нчы сыйныф**

Максималь балл – 60

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	2	1	1	2	2	2	1

II. Теоретик бирем.

Иҗек турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлилләгез. (7 балл)

Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлилләгәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләренәң күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Сүз һәм аның ясалышын тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. (5 балл)

А) көнбагыш	1) тамыр сүз
Ә) пыяла	2) ясалма сүз
Б) сиртмә койрык	3) саф кушма сүз
В) ямьле	4) тезмә сүз
Г) әйлән-бәйлән	5) парлы

Җавап : 31425

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Жәя эчендәге сүзләрнең дәрәсәң сайлап, астына сызыгыз. (4 балл)

Биологиядән “икеле” алуына һич тә үкенмәде Камил. Чөнки бу фәнне ул башкаларга караганда яхшырак белә. “Икеле” алуының сәбәбе дә көлке сыман: контроль эш дәфтәрен тапшырмаган. Эшен беренче булып (эшлэгән / **төгәллэгән** / биргән) иде дә, янәшә партада утыручы Сәриянең (эшен / **биремән** / мисалын) эшли алмаганын күрәп, укучы сизмәгәндә генә, дәфтәрен аңа сузды. Дәрәс бетеп, тәнәфәскә кыңгырау шылтырагач, укучы үзе (әйтеп / карап / **йөрәп**) жыйды дәфтәрләренә. Минем дәфтәр Сәриядә дип (сөйләмәс / дөшмәс / **әйтмәс**) бит инде! (Д. Гайнетдиновадан)

2. Шигырьне укугыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрәфләрне куегыз. (2 балл) һәр җавапка – 0,5 балл

Яңа ел житте! Яңа ел!

Кышы, Язы, ЖәЕ, КӨзе –

БарЫсы белән дә яңа ул.

Ә иске ел ерак китте.

Киткән чакта елап китте.

Ул соң ниләр алып китте,

Һәм нИләр калдырып китте? (Р. Гаташ)

3. Шигырьдән антоним исем һәм сыйфатларны парлап күчереп алыгыз, сүз төркемнәрен күрсәтегез. **(6 балл)**

яңа – иске (сыйфатлар), **кышы – жәе, язы – көзе** (исемнәр)

4. *Кыш* сүзенә 3 тамырдаш сүз уйлап языгыз. **(6 балл)**

кышкы, кышлык, кышлау

5. “Тиздән Яңа ел” темасына 8-9 жөмлөдән торган инша языгыз. **(10 балл)**

**Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренәң ҖАВАПЛАРЫ
2024-2025 нче уку елы
7 нче сыйныф**

Максималь балл – 60

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	3	4	2	3	3	3	2	3	1

II. Теоретик бирем.

Сүзтезмә турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлиллегез. (8 балл)

Укучы мәктәп программасы, дәрәсләкләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлиллегәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләренәң күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Сүз һәм андагы басымның урынын тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. (5 балл)

А) шатлыклы	1) беренче ижектә
Ә) карамастан	2) икенче ижектә
Б) кемдер	3) өченче ижектә
В) бакчачылык	4) дүртенче ижектә
Г) әбиләребез	5) бишенче ижектә

Җавап : 32145

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләренәң дәрәсен сайлап, астына сызыгыз. (4 балл)

Май-матур (килергә тырыша / **аяк басты** / юлга чыкты) туган ягыма!

Майсыз кар бетми, дигән сүзнә дәрәсләгәндәй, урмандагы коры елга төбәндә дә карның эзе калмады. Җирне сусыл яшь үлән, агачларны озын һәм кызгылт песиләр, яшел яфрактар каплады. Хәзер кая карама, шунда (кар / **чәчәк** / яфрак). Табигать нинди (матур / саф / **иркен**) сулуй! Хәтта сылу каеннар да (салкынча / **жылымса** / кызу) матур көннәр житүенә чынлап ышанды, җилемле һәм хуш исле яфрагын ача башлады. (Г. Хәсәнов)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрәфләрне куегыз. (4 балл)

Һичкайсыгыз таныш түгел хәсрәт берлә,
Утыргансыз матур гына, рәт-рәт берлә;
Кышкы кичнең озЫнлыгын сизмисез дә
ӘНкәгезнең сөйләгәнә әкият берлә.

Тышта иСсен ачы җилләр, туЗсын карлар,
Өй түбәсе саламнары килсен тар-мар,
Суыклыктан очар кошлар оча алмасын,—
Сезнең урын жылы, әйбәт,— ни кайгы бар? (Г. Тукай)

3. *Тышта и...сен ачы жыллар, ту...сын карлар, Өй түбәсе саламнары килсен тар-мар шигъри юлларыннан аергычларны аерылмышлары белән күчереп языгыз. (2 балл)*

Ачы (жыллар), өй түбәсе (саламнары).

4. Шигырьдән искергән сүзне күчереп языгыз. (2 балл)

берлә

5. *Озынлыгын* сүзен мәгънәле кисәкләргә аерып языгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ языгыз. (4 балл)

озын – тамыр, -лык – сүз ясагыч кушымча, -ын – бәйләгеч кушымча. Уртаклык исем, ясалма, төшем килешендә, берлек санда, 3 зат тартым белән төрләнгән.

6. Ирен гармониясенә буйсынган сүзне күчереп алыгыз. (2 балл)

озынлыгын

7. “Яраткан һөнәрем” темасына 8-9 жөмләдән торган инша языгыз. (9 балл)

**Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренәң ЖАВАПЛАРЫ
2024-2025 нче уку елы
8 нче сыйныф**

Максималь балл – 60

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	3	1	4	1	4	3	2	4	өгер

II. Теоретик бирем.

Сыйфат сүз төркеме турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлиллегез. (8 балл)

Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлиллегендә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Сүзләрне һәм хәрәфләрне тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. (5 балл)

А) са...	1) э
Ә) а...ыл	2) у
Б) тә...бә	3) ү
В) мәс...әлә	4) ь
Г) тә...минат	5) в

Җавап : 25341

IV. Гамәли-ижади бирем

1. Жәя эчендәге сүзләрнең дәрәсәсен сайлап, астына сызыгыз. (5 балл)

Көнъяктан кошлар агыла. Дымга (боеккан / тиенгән / **сусаган**) чиксез болыннар, пар бөркеп яткан кырлар, агачта кызгылт бөреләр – һәммәсе бер-бер артлы (ата / **ачыла** / эри). Авыл янындагы коры елгада кар ята, э урманда тәүге чәчәкләр күренә.

Урманда имәннән (соң / битәр / **кала**) барлык агачлар ямь-яшел. Имәннәр шәп-шәрә, (**чөнки** / имеш / әллә) алар суыктан куркалар. Язгы суыклар кире кайтмагае дип, киң кырлы зур-зур яфрактарын, мүк кебек яшькелт сыргаларын ачмыйлар. Имәннәр белә: шушы вакытта һәр елны (ак / **өшеткеч** / салкынча) кырау төшә. (Г. Хәсәнов)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрәфләрне куегыз. (2 балл) **Һәр җавапка - 0,5 балл.**

Тау итәген томан сарган чакта
Жыр яңгыраса кичке тынлыкта,
Таулар аша юллар узган якта
Сагынучың барын онытма!

Эсселектән арып, хәлдән таЕп,
Ятып калсаң кайнар комлыкта,
Сусавыңны басар чык булырдай
Якын дустаның барын онытма! (К. Булатова)

3. Икенче куплеттан фразеологик әйтелмәне күчереп языгыз. (2 балл)

Хәлдән таеп

4. *Эсселектән* сүзен мәгънәле кисәкләргә аерып языгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагыз. (4 балл) **Һәр гамәлгә – 2шәр балл.**

Эссе – тамыр, -лек – сүз ясагыч кушымча, -тән - бәйләгеч

Эсселектән – ясалма, уртаклык исем, чыгыш килешендә, берлек санда

5. *Жыр* сүзенә 2 тамырдаш сүз уйлап языгыз. (2 балл)

Жырчы, жырлау

6. *Кызу* сүзенң синонимын күчереп языгыз. (2 балл)

кайнар

7. *“Йолдызларда – галәм сере”* темасына 9-10 жөмләдән торган инша языгыз. (10 балл)

**Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренәң ЖАВАПЛАРЫ
2024-2025 нче уку елы
9 нчы сыйныф**

Максималь балл –64

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	4	1	4	1	1	3	2	БІМЛЫК	тезмә кушма жөмлә

III. Теоретик бирем.

Иярченле кушма жөмлә турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлиллегез. **(8 балл)**
Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлиллегәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләренәң күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Мәкальләренәң өлешләрен тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. **(5 балл)**

А	Яхшылык өеп куелмый,	1	яманлык булып кайта.
Ә	Кайчагында изгелек	2	күңелең ачылыр.
Б	Усаллык жиңмәс,	3	турылык жиңәр.
В	Яхшы белән сөйләшсәң,	4	яманлык жиргә куелмый.

Җавап : 4132

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Жәя эчендәге сүзләренәң дәрәсәң сайлап, астына сызыгыз. **(4 балл)**

Иртәгә Сабан туе дигән кичне кем генә тыныч йоклый алды икән! Инде күзләренәң дә (изрәп / **йомылып** / ачылып), йоклап та барасың. Юк, кая ул! Йоклайым гына дигәндә, күрше малайларның Сабан туена дип тектергән яңа күлмәкләре, камзуллары, йә булмаса, яңа кәләпүшләре күз алдына килә. Сузылып кына үзәңнең баш очына эзерләп куйган киёмнәренәң (**капшап** / карап / күзләп) карыйсың да авыр сулап куясың.

... Иртә белән шыгырдап ишек ачылган тавышка уяндым. Кичтән таң белән тормакчы булып ятсам да, (ниһаять / эмма / **барыбер**) соңга калганмын. Ник дисәң, әле яктыра гына башлаган. Бүген юри ут кабызмыйлар дип уйладым, чөнки әгәр лампа яндырсаң, Сабан туе иртәләрендә генә була торган бу үз алдына бер моңсу, соры тынлык юкка чыгар да, бәйрәм куанычының кайсы ягыдыр (алда / **китек** / сыңар) булыр кебек иде... (Г. Бәшировтан)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. **(2 балл) һәр җавапка - 0,5 балл**

Дустым

Бер дустым бар. Аның белән
Күпме гомЕр узылган.
Ул дустымның исеме <-> юл
Чиксезлеккә сузылган.
КАдерле ул картка, яшкә -
Чын дуслыкка ни җитсен!
Кайчак дөнья йөз чөЕрә
Ә син аңа хӘжәтсең. (Р. Вәлиев)

3. Шигырьнең беренче куплетындагы <....> тамгасы урынына куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз. **(2 балл)**

сызык

4. Шигырьдән антоним сүзләрне күчереп языгыз. **(2 балл)**

картка, яшкә

5. Шигырьдән ясалма сыйфатны күчереп языгыз, мәгънәле кисәкләргә аерыгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагыз. **(4 балл)**

Кадер – тамыр, -ле сыйфат ясагыч кушымча. Кадерле – ясалма, асыл сыйфат, төп дәрәжәдә

6. Шигырьнең икенче куплетынан фразеологик әйтелмәне күчереп языгыз, сүз төркемен билгеләгез. **(2 балл)**

йөз чөерә - фигыль

7. Шигырьнең икенче куплетынан тойгылы жөмләне күчереп языгыз. **(5 балл)**

Кадерле ул картка, яшкә -
Чын дуслыкка ни җитсен!

8. “Матурлыкны үзөбез тудырабыз” темасына 9-10 жөмлэдән торган инша языгыз. **(10 балл)**

**Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренең ЖАВАПЛАРЫ
2024-2025 нче уку елы
10 нчы сыйныф**

Максималь балл – 64

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	1	2	3	4	2	1	сызык	көлеп

II. Теоретик бирем.

Тезмә кушма жөмлә турында языгыз, мисаллар китерегез. (8 балл)

Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлиллегәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләренң күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Алмашлык һәм аның төркемчәсәнтәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. (5 балл)

А) бу	1) сорау алмашлыгы
Б) бөтен	2) билгеләү алмашлыгы
В) кайсы	3) зат алмашлыгы
Г) ул	4) юклык алмашлыгы
Д) һичнәрсә	5) күрсәтү алмашлыгы

Җавап : 52134

IV. Гамәли-ижәди бирем.

1. Жәя эчендәге сүзләрнең дәрәсән сайлап, астына сызыгыз. (5 балл)

Урман хәрәкәтсез һәм тып-тын. Кояш чыккан вакыт. (**Мәһабәт** / мэхәбәт / мэхәббәт) төз наратларның очлары жылы нурга манчылып, рәхәт бер (талгынныкка / **талгынлыкка** / талгыныкка) бирелгәндәй, шылт та итмичә, тик кенә торалар... Берәм-сәрәм очраган усаklarның (**көмеш** / көмөш / кемеш) яфраклары, таң сулышыннан уянышып, сөнә-сөнә уйнаган шикелле, жылфердәшәләр... Ачык урыннарда, жиргә таба сыгыла төшеп, хәрәкәтсез ак томан ята. Үлән эченнән узсаң, шунда ук итекләренң йөзләре ялтырап чыга, яшькелт-кара тасмадай эзләр артта сузылып кала. Үсемлекләренң исле пары борынны кытыклы һәм үпкәләргә (сыланган / **сыланган** / сылынган) кебек була. Озак килүгә дә йөкнең авырлыгына да карамастан, тән ниндидер жиңеллек, күңел исә шул жиңеллектән (гәмсез / **гамьсез** / гамьсез) бер рәхәтлек тоя... (Ә. Еники)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрефләрне куегыз. (2 балл) һәр җавапка - 0,5 балл

Шигырь

Тып-тын торам, чакырмыйм да инде,
Эзләмим дә жуйган сүземне.
Чакырмыйча килгән күз яшедәй
Килсен миңа бүген ул үзе.

Көтмәгәндә килсен күңелемә,
Һәм кәгазьгә төшсөн соңыннан.
Сөендереп <, > ишек шакымыйча,
Килеп кәргән якын дус сыман. (Р. Вәлиев)

3. Шигырьнең икенче куплетындагы <....> тамгасы урынына куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз. (2 балл)

өгер

4. Шигырьнең икенче куплетыннан гарәп-фарсы алынмаларын күчереп языгыз. (3 балл)

һәм, кәгазь, дус

5. *Эзләмим* сүзен мәгънәле кисәкләргә аерыгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагыз. (5 балл)

эз тамыр, -лә – сүз ясагыч кушымча, -ми – юклык кушымчасы, -м 1 зат кушымчасы

6. Шигырьдән *кебек* бәйлегенең синонимын күчереп языгыз. (2 балл)

сыман

7. Шигырьдән артыклык дәрәжәсендәге сыйфатны күчереп языгыз. (2 балл)

тып-тын

8. “*Яшәү яме*” темасына 9-10 жөмләдән торган инша языгыз. (10 балл)

**Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренен ЖАВАПЛАРЫ
2024-2025 нче уку елы
11 нче сыйныф**

Максималь балл – 64

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	3	1	3	2	3	1	3	култыксалары	вакыт хәле

II. Теоретик бирем.

Алынмалар турында языгыз, мисаллар китерегез. (8 балл)

Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлилләгәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләрнең күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Сүзләр һәм төшеп калган хәрефләрне тәңгәлләштерегез. Артык берәмлекләр барлыгын онытмагыз. (5 балл)

А	тә...сир	1	ь
Ә	шагыйр...	2	ъ
Б	и...ьтибар	3	г
В	...әйкәл	4	э
Г	и...тыяж	5	х
		6	h

Җавап: 41365

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Җәя эчендәге сүзләрнең дәрәсәсен сайлап, астына сызыгыз. (5 балл)

Яр куенына язгы ташудан боз кисәкләре, чыбык-чабык, салам чүпләре сыенып калган. Авыл башындагы агач күперне, һәр елдагыча, (диңгез / ташу / су) үзе белән алып киткән. Аргы якка чыгыйм дисәң, өстенә кадәр су менеп җиткән торба-басма аша тәвәккәлләргә генә кала.

Кардан арчылып кына килгән бакчаның (тәрәзәсе / капкасы / бүрәнәсе) ачык калганмы, ишек алдыннан чыгып качканмы – бүген-иртәгә бәрәнлисе олы сарыклары ниндидер могҗиза белән (бу якка / аръякка / суга) ук килеп чыккан

иде. Хикмәт димә инде, шунда бәрәнләп тә куйган житмәсә.

Кемдер күреп, хәбәр итүгә, әнисе зур кунычлы резин итекләрен киеп, өйдән чыгып та (барды / **чапты** / китте). Сабыйлыгы беләнме, кызык күрергә өметләнәпме, кыз да аның артыннан иярде. Әнә аның әнисе, ашыга-кабалана инеш буена йөгәрә. Арьяктагы сарыкның бертуктамый ачыргаланып мээлдәве, күз күреп ияләнгән кечкенә инешнең олы (дөнъяга / **дәръяга** / зурга) әйләнүе, әнкәсенәң басма башында икеләнәп торуы сәбәп булдымы – кызның күңеленә кинәт кенә шом йөгәрде. (А. Әхмәтгалиева)

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрәфләрне куегыз. (2 балл) **Һәр җавапка - 0,5 балл.**

Ап-ак карга ятып бер елыйсы килә,
Күз яшьләрем туңып бозга әйләнсенгә.
Жылы өмет итеп бер сорыйсы килә,
«Минем хәлдә инде, дөнъя <,> әллә син дә?»
Һаваларга менеп бер жырлыйсы килә,
Жанымдагы бозлар эреп түгелсен лә.
Шыксыз бу жиһанны матурлайсы килә,
«Бөтән дөнъя назга-язга күмелсен лә» (И. Юзеевтан)

3. Шигырьнең беренче куплетындагы <....> тамгасы урынына куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз. (2 балл)

өтер

4. *Жылы өмет итеп бер сорыйсы килә, «Минем хәлдә инде, дөнъя <....>әллә син дә?»* җөмләнән күчерелмә мәгънәле сүзгә күчереп языгыз. (2 балл)

жылы (өмет)

5. Беренче җөмләдән хәл фигыльләрне күчереп языгыз, мәгънәле кисәкләргә аерыгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагыз. (5 балл)

ятып – ят- – тамыр, -ып – модаль кушымча; туңып – туң- – тамыр, -ып модаль кушымча.

Ятып – тамыр, 1 төр хәл фигыль, барлыкта, затланышсыз

Туңып - тамыр, 1 төр хәл фигыль барлыкта, затланышсыз

6. Шигырьдән ирен гармониясенә буйсынган сүзләрне күчереп языгыз. (3 балл)

өмет, бөтен, сорыйсы

7. *Ап-ак карга ятып бер елуйсы килэ,
Күз яшьләрем туңып бозга әйләнсенгә.* жөмләсенә синтаксик анализ ясагыз.
(2 балл)

Елуйсы килэ – хәбәр, күз яшьләрем - ия, әйләнсенгә – хәбәр. Бу – синтетик иярченле кушма жөмлә. 1 жөмлә – баш жөмлә, 2 жөмлә – синтетик иярченле сәбәп жөмлә, бәйләүче чара – -гә кушымчасы

8. *“Игелек эшләргә һичкайчан соң түгел”* темасына 9-10 жөмләдән торган инша языгыз. **(10 балл)**